

FUNDACJA
BATOREGO

Argumenty

forumIdei

17 grudnia 2024

Złe wyniki Indeksu Dobrego Rządu. Ocena funkcjonowania rządu w latach 2014, 2018 i 2022

Analiza ekspertów Fundacji Batorego pokazuje spadek jakości działania Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz ministerstw od 2014. Badanie dotyczy lat 2014, 2018 i 2022, kiedy nie prowadzono kampanii do wyborów parlamentarnych i rząd był najbardziej ustabilizowany. Indeks jest zbudowany z publicznie dostępnych danych i na podstawie 20 wskaźników ocenia funkcjonowanie rządu ze względu na otwartość na partycypację obywateli, monopolizację i uznaniowość decyzji, rozliczalność i transparentność.

W porównaniu do roku 2014 **spadł poziom partycypacji obywatelskiej**. Z 78 do 59 proc. w 2022 roku zmniejszył się odsetek projektów poddawanych konsultacjom publicznym, a czas samych konsultacji skrócił się. Przykładem złej legislacji niosącej dotkliwe skutki dla obywateli i przedsiębiorców jest tzw. podatkowy Nowy Ład. Pospieszny tryb prac nad tymi zmianami i ignorowanie głosów wielu środowisk spowodowały chaos w systemie podatkowym, dezorientację obywateli i trudne do oszacowania koszty dla państwa.

W latach 2018 i 2022 **wzrósł poziom monopolizacji i uznaniowości decyzji rządowych**. Jednym ze wskaźników tego jest coraz większy odsetek budżetu państwa znajdujący się poza kontrolą parlamentu. Niespotykana do czasu rządów Zjednoczonej Prawicy utrata transparentności finansów publicznych skutkowałą pierwszą w historii III RP negatywną opinią Najwyższej Izby Kontroli, dotyczącą budżetu na rok 2022. Inny przykład: o ile w 2014 roku budżet RPO, jednej z najważniejszych instytucji kontrolujących władzę w sprawie przestrzegania praw obywatelskich, stanowił 1/3 budżetu KPRM, to w 2018 roku – ledwie 0,07.

Manifestowane przez rząd Zjednoczonej Prawicy poczucie braku konieczności rozliczania się przed innymi konstytucyjnymi organami państwa, takimi jak NIK i RPO, podważa zasady demokratycznej kontroli władzy i standardów państwa prawa. Prawie trzykrotnie zmniejszył się też dostęp opozycji do czasu antenowego TVP, co utrudniło rozliczalność rządzących na poziomie politycznym. Najlepszym przykładem braku rozliczalności z okresu rządów prawicy jest przypadek Funduszu Sprawiedliwości, o którego nieprawidłowościach NIK alarmowała od dawna, ale prokuratura ignorowała informacje o możliwości popełnienia przestępstwa.

Rząd niechętnie udzielał informacji parlamentowi, którego jedną z podstawowych funkcji jest kontrolowanie rządu. Przed wyborami w 2019 roku aż co piąta interpelacja poselska pozostała bez odpowiedzi. Innym przykładem tego procesu jest wniosek Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP kluczowych przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej (sygn. akt K 1/21), złożony w 2021 roku przez zbliżoną do PiS pierwszą prezes Sądu Najwyższego Małgorzatę Manowską.

Obniżająca się jakość rządzenia, wyrażona w obliczonych przez nich wskaźnikach, jest zbieżna z ocenami głównych indeksów międzynarodowych: The Worldwide Governance Indicators (WGI) oraz Bertelsmann Transformation Index (BTI). Te oceny wpływają na wizerunek Polski a także na konkretne decyzje – inwestycyjne czy polityczne, np. podejmowane wobec Polski w ramach Unii Europejskiej. Rząd koalicyjny, który objął władzę po wyborach w październiku 2023 roku, musi zrobić wiele, aby poprawić te oceny. Nie wystarczy wrócić do poziomu z 2014 roku. Pewne znaki dobrych zmian już są. Pod koniec sierpnia 2024 roku rząd wprowadził zmiany w Regulaminie pracy Rady Ministrów wzmacniające instytucję konsultacji publicznych.

Autorami [Indeksu Dobrego Rządzenia](#) są: Katarzyna Dzieniszewska-Naroska, Jan Herbst, Grażyna Kopińska, Grzegorz Makowski, Robert Sobiech i Mateusz Zaremba.

NA RADARZE

Post-konsultacje strategii migracyjnej – co dalej?

Wydawać by się mogło, że trudno jednym ruchem rozzłościć naukowców, ekspertów, aktywistów, pracodawców, a nawet polityków różnych opcji) – ale rządowi się udało. Wysłuchanie obywatelskie w sprawie Strategii Migracyjnej Polski, które odbyło się 25 listopada było siedmiogodzinnym maratonem krytyki tego dokumentu – [pisze na blogu forumIdei](#) Agnieszka Kosowicz z Polskiego Forum Migracyjnego. Pokazało też, jak bezcenną wiedzę dysponuje środowisko organizacji pozarządowych. Rząd jednak nie umie do niej sięgnąć. Tymczasem podtrzymywanie anty-migranckiej narracji (która niestety wyziera ze Strategii) jest dla nas społecznie szkodliwe. Oddala nas od celu, jeśli mają nim być pokój, przestrzeganie prawa, przewidywalność ludzi dla siebie nawzajem, spójność społeczna. A o to chyba chodzi rządzącym, gdy obiecują nam bezpieczeństwo.

Najważniejsza osoba w wyborach. Jak wybrać nowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego?

Wybór nowego szefa/szefowej KBW musi dokonać się w sposób maksymalnie przejrzysty, spośród kandydatów wyróżniających się doświadczeniem i kompetencjami – [apelują organizacje pozarządowe](#). Na początku marca 2025 roku kończy się kadencja szefowej KBW Magdaleny Pietrzak. W apelu NGOs zauważają, że znajdujemy się w krytycznym momencie dla polskich wyborów. "Istnieje realne ryzyko zewnętrznej ingerencji w przebieg i bezpieczeństwo wyborów, a rosnąca polaryzacja polityczna oraz wprowadzone w ostatnich latach nowelizacje Kodeksu wyborczego podważają zaufanie obywateli do administracji wyborczej. Dlatego standardem w Polsce powinno być obsadzanie najważniejszych funkcji w państwie w drodze otwartych konkursów i po publicznych wysłuchaniach kandydatów".

O przejrzystości wyborów jako fundamencie demokracji w kontekście wyborów szefa KBW w podcaście ["Batory w polityce"](#) rozmawiają Krzysztof Izdebski i dr Anna Frydrych-Depka.